

PRZEWINIENIE (70) *sb n*

Pierwsze e jasne; -nie- (8), *-nie-* (1), *-nie-* *Mącz* (6), *-nie-* : *-nie-* *SarnStat* (2:1); *końcowe e z tekstów nieoznaczających é oraz -é.*

sg N przewinieni(e) (7). *◇ G* przewinieniã (19). *◇ D* przewinieniu (1). *◇ A* przewinieni(e) (32). *◇ I* przewinieni(e)m (4) *Mącz, RejPos, ModrzBaz, LatHar*, przewinieniem (2) *GroicPorz, Calep*. *◇ [L* przewinieniu. *]* *◇ pl A* przewinieniã (5).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII w.

1. *Popelnienie złego czynu; wina, zły uczynek; culpa, peccatum, transgressio Mącz; iniuriarum Vulg* (68) : *Mącz* 19c, 71b, 148a; każdy ktoby fię ná rzecz ktorego duchownego tárgnął/ niechby był frodze karan: á iź dam ná przykład/ niechby zá pirwłzym przewinieniem/ w pięćior nałob to nágrodził co włzkodził [*primum quintupli ... solutione*] *ModrzBaz* 122; [á gdi [*Cyrus jako dziecko*] iedno dziecię ziemiańskie vbił zá niektore przewinienie/ [...] żadny nie chciał dziećinnych zwad ładzić *BielKron* 1551 22].

przewinienie czyje [w tym: pron poss (4), *G sb i pron* (2)] (6): *Pánie moy niepoczytay mi zá złe/ áni pámiętay ná przewinienie/ flugi twego Leop 2.Reg* 19/19; *BielKron* 212v; *Nemo me accusavit merito meo*, Nikt fię ná mię nie skárzył zá przewinienie moye. *Mącz* 218a, 218a; *GórnDworz* C5v [2 r.].

Zwroty: »przewinienie odpuścić; odpuszczenie za przewinienie« = *culpam remittere Modrz* [*szyk zmienny*] (3;1): *Vlrykus Wirtemberkie Książę* [...] pił do Cefárzá dofyc vniżenie/ áby mu odpuścił przewinienie *BielKron* 228, 212v, 372; *ModrzBaz* 66.

»przewinienie uczynić« (1): [*Cesarz powiedział lantgrafowi:*] Acżkolwiek wielkie przewinienie wczynił/ y karanie więtfze záłłużył/ [...] włzákże [...] *BielKron* 229v.

Wyrażenie: »wielkie przewinienie« (1): *BielKron* 229v *cf* »przewinienie uczynić«.

Szereg: »wina a przewinienie« (1): *Tuo merito hoc fit, To fię dzieye zá winą á przewinieniem twoyim. Mącz* 218a.

a. *Uczynek podlegający karze według prawa, przestępstwo; peccatum Vulg; culpa JanStat* (25) : *GroicPorz* a3; Iáko kiedyś ná krolá Iłzpánfkie⁸⁰ dworze/ trefiło fię iź iednego zacne⁸⁰ młokofá/ krol/ o rowne przewinienie/ w więźnienie wziąć kazał *GórnDworz* R5v; [*MetrKor* 1578 117/447].

przewinienie czyje [w tym: G pron (1), *pron poss* (1), *ai poss* (1)] (3): zá doświadczenim przes takie karanie [*tj. chłostę*]/ rychley złoczyńcá powie łwoie przewinienie/ niź zá mękami wylzłzey opifányimi. *GroicPorz* ii2; *BielKron* 119v. *Cf według przewinienia czyjego.*

W przeciwstawieniu: »karanie ... przewinienie« (1): przethoż fię warować mamy aby nie było więtfze karanie niźli przewinienie *BielŻyw* 119.

Zwrot: »według przewinienia karać, karany (a. skaran); za przewiniem karan« (1;2;1): *A inłfe wistempy czeladne, ktoreby łie yakofżkolwie stoczyły, maią bycz według przewinienia od starłfich karane ListRzeż w.* 41; *GroicPorz* mm3; Ná tym łeymie Krol z rádami łwymi/ wffalił wlyztyki złoczyńce á morderze kárác/ á Stárołtom przykazał áby takie karano ná gárdle według przewinienia. *BielKron* 402v; *SarnStat* 436.

Wyrażenia: »małe, lżejsze przewinienie« (3;1): Lżeysze ięft przewinienie/ gdy kto wiedząc czyię przyślą fzkodę/ bliźniego od niey nie przeſtrzeże niedbáłością fwoią *GroicPorz* mm4, kk3v, mm3, mm3v.

»słowne przewinienie« (1): NA fądzie Woyt zá fłowne przewinienie/ bierze s przewinioneo winy/ pięć grofzy y fzeląg. *GroicPorz* c3v.

»wielkie (a. więtsze) przewinienie« (4): (*nagł*) O vznaniu wielkiego y máłego przewinienia. (-) *GroicPorz* mm3, mm3, mm3v; *Criminaliter* – Zwielkim przewinnieniem [!] gdzie opocziwość [*lege*: o pocziwość] idze. *Calep* 270b.

»wina [= *grzywna*] za przewinienie« (3): A Szofłtyśia winá zá tákielz przewinienie/ ośm fzelągów *GroicPorz* k2v, k3, nnv.

Szeregi: »szkoda albo przewinienie« (1): Wargielt w Práwie zowá nágradzenie/ álbo zaplátá iákiey fzkody álbo przewinienia *GroicPorz* ll2v.

»występkki albo przewinienia« (2): áni fie w tákové dobrá przez nas/ álbo vrzędniki náfzéz/ álbo inné którékółwiek ludźie nie w wiążemy/ áni każemy w więzać/ zá iákiekółwiek wyftępkki álbo przewiniénia *SarnStat* 67 [*idem*] 887.

Wyrażenie przyimkowe: »według (a. wedle) przewinienia« (7): Vrząd iego [*kata*] ná tym ięft/ áby Exekucyá czynił nád złoczyńcá wedle przewinienia rozmáithym karánim/ y rozną śmiercią. *GroicPorz* h.

~ *według przewinienia czyjego* (1): A ielli obaczá że on winny godzien karánia: położywffy^{go} náziemi tuż przed fobá każá go vbić. Według przewinienia iego [...] będzie rázow vdzierzenia wiele *Leop Deut* 25/2.

Wyrażenie: »wedle przewinienia skazan(y)« [*szyk* 1:1] (2): Brzemienna niewiáftá obzáłowána/ może być zarázem fkazána ná káránie wedle przewinienia: ále po fkazaniu ma być wolno záchowaná do tego czáfu aż porodzi. *GroicPorz* mm2v, y2. *Cf Zwrot.* ~

b. *Grzech* [*w tym czyje: pron poss* (19), *G sb i pron* (5)] (29) : Obácźże tu moy miły brácie/ iáko to ięft ciężki dług náfz/ to thu przewinienie náfze *RejPos* 248, [249]; *SkarŻyw* 196; Pięc rzeczy w fobie záváiera Dźienne z fwym funnieniem obráchowánie. Naprzod podźiękówanie zá bobrodźieyftwá [!] Boże [...]. Potym prósbę o poznánie przewinienia dniá onego/ ielli fię iákim máieftat Páńfki wiadomie ábo niewiadomie obráził. *LatHar* 69, 71, 153; *SkarKaz* 551b.

W połączeniu szeregowym (1): O Troyco święta/ rácz mię wyfluchác y obronić/ [...] od wźego złego/ od przewinienia káźdego/ od grzechu wźelkiego śmiertelnego *LatHar* 17.

Zwroty: »dosyc uczynić za przewinienie« (1): iż fńadz by [= *gdyby*] fie był [*grzesznik*] y fám y ze wźitkim fwym domem záprzedał w niewolá/ y z zóná y z dzyećmi fwoiemi/ nigdyby był dofyc nie vczynił zá przewinienie fwoie. *RejPos* 247v.

»nagrodzić przewinienie; nagrodzenie za przewinienie« (1;1): á iż iuz [*Syn Boży*] nágradził zá cię/ y zaplátcił/ y záftąpił wźytko ono márne przewinienie twoie. *RejPos* 168; *ArtKanc* F10.

»odpuścić przewinienie« (6): odpuść wźzechmogácy Pánie to márne przewinienie náfze *RejPos* 248v; Pan á zbáwiciel náfz fákáwie á miłóściwie iá [*Marię Magdalenę*] k fobie przyiác raczył/ y

odpuścić iey ono wżytko pirwze przewinienie iey y vpadek iey/ raczył. *RejPos* 307, 202v, 247v, 248v, [249]; [*HerbOdpow* L7].

»przejednać przewinienie« (1): iż onoż Bołtwo s człowieczeństwem złączone zalię przeiednać miało ono przewinienie tego to człowieką nędznego *RejAp* 1v.

»przewinienie przewinić« (1): iż tę szkodę á to przewinienie/ kthore były thy nędzne owieczki zálłużyły á przewiniły/ łam [*Syn Boży*] záltał á łam wziął ná fię *RejPos* 122v.

»skazać za przewinienie« (1): [*Pan*] łkazawłszy onego nędznego pirwzego człowieką ná wieczną łmierć á ná wieczny vpadek iego/ łsprawiedliwym ładem łwoim/ zá przełtepek á zá przewinienie iego/ [...] zálłubić mu á mocno mu to obiecáć raczył: Iż [...] *RejPos* 270v.

»wziąć na się, zapłacić, zastąpić przewinienie« [*w tym: wziąć na się a zapłacić itp. (3)*] [*szuk zmienny*] (5:2:2): A [*Chrystus*] łzedłszy do Bogá Oycá łwego/ wziawłszy [!] ná fię wżytko przewinienie twoie/ iáko báránek niewinny/ łiadł ná práwicy iego. *RejPos* 139, 107, 122v, 167v, 168, 180.

Wyrażenia: [»przewinienie grzechu«: [*Pan Bóg*] odpufciwłszy przewinienie grzechu z kaźnią Wiczną/ karze nas Docześnie. *HerbOdpow* L4.]

»przewinienia odproszenie« = *przełaganie za grzech* (1): o Pánie Iezu Chryłte pokornie prołzę: áby ten ćiała y krwi twoiey Sákráment/ [...] był mi grzechow moich oczyłcieniem/ [...] przewinienia mego odprołzeniem/ łálki twey vtwierdzeniem *LatHar* 226.

»przewinienie pierwszych rodziców« (1): POniewáż do tego przyłzło/ iż zá przewinieniem pirwłzych rodziców náłszych/ ielłemy z rołkołznego rayłkiego miełcá/ łromotnie wypędzeni *LatHar* 576.

Szeregi: »przewinienie i grzech(y)« [*szuk 1:1*] (2): Acz nye baczę przyczyny przewinyenya łwego/ Y grzechu bych obráził cyebye Páná mego. *LubPs* O4; *LatHar* 578. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»przełtepek a przewinienie« (1): *RejPos* 270v *cf* »skazać za przewinienie«.

»upadek a (i) przewinienie« [*szuk 3:1*] (4): przełrzy á odpufć mnie moy miły Pánie nędzny vpadek moy á przewinienie moie. *RejPos* 202v, 180, 246, 307.

»zadłuzenie a przewinienie« (1): Pan twoy wzrufzony miłofierdzyem łwoim/ dobrowolnieć odpufćić będye raczył/ bez włzey zapłáty twoiey/ ono márne zadłuzenie á przewinienie twoie. *RejPos* 248v.

2. Obwinienie, oskarżenie o przestępstwo (1) : Reatus, Przewinienie/ dopufzczenie winy/ winá/ obwinowánie/ to yełt łtan tych kłórzy łą obwinowáni. *Mącz* 348a.

3. Prawdopodobnie: Przyzwolenie, dopuszczenie; przen (1) :

Wyrażenie przyimkowe: »za przewinieniem Pańskim« (1): tedy iuz máło nie włzyłcy o tym wiemy/ iáko á kłorym obyczáiem narod żydowłki/ zá przewinieniem Páńłkim/ z onym Pátriárchą z łákobem/ zálzedł był do Egiptu. *RejPos* 56.

Synonimy: **1.** *wina; a. przestępstwo, występek; b. grzech, występek; 2. obwinowanie, obżálowanie, oskarżenie, żáłoba.*

Cf **PRZEWINA, PRZEWINIĆ, PRZEWINNOŚĆ**